

Papers del

Pubillaatge

Papers del Pubillatge

Papers del pubillatge ordena tota una sèrie de documents de gran valor testimonial que s'han generat en el desenvolupament de Santa Coloma Ciutat Pubilla.

Index

PRESENTACIÓ	3
MEMÒRIA DEL ACTES DE SANTA COLOMA CIUTAT PUBILLA	5
ELEMENTS SIMBÒLICS DE SANTA COLOMA CIUTAT PUBILLA	10
Lliçó magistral de Jordi Valls	11
Placa de proclamació	12
Peveter del foc del pubillatge	14
Clau de Santa Coloma Ciutat Pubilla	15
Partitura 'Santa Coloma de Gramenet, Ciutat Pubilla'	16
Instal·lació de l'escultura 'Sardana'	22
Senyalització de Ciutat Pubilla	23
Segell del pubillatge	23
LA SARDANA	24
La cobla i els seus instruments	24
Lliçons magistrals entorn de les sardanes	26
Compositors de sardanes a casa nostra	28
Discografia de sardanes de Santa Coloma	29
Homenatges	30
Cronologia dels aplecs	32
PRODUCCIONS LOCALS ENTORN DE LES TRADICIONS POPULARS	34
Calendari de les dones i les tradicions populars	34
Testes de fang	36
Crònica del pubillatge	36
Sons de Santa Coloma	37
Cançó d'amor i de guerra	38
Cartell concurs de Pintura	38

Papers del Pubillatge

En el context dels actes de clausura del pubillatge colomenc, presentem *Papers del pubillatge*, un llibre on, pàgina a pàgina, ens anem trobant alguns dels testimonis més significatius que assenyalen el camí pel qual ha transcorregut Santa Coloma Ciutat Pubilla 2007-2008.

Per a les persones que hem viscut el pubillatge, aquest recull de textos, definicions, partitures i imatges ens trasllada també a un altre itinerari, el que passa per les idees que es realitzen i per les emocions viscudes.

Iniciàvem el pubillatge amb la voluntat d'obrir la rotllana a tota la ciutadania. A l'hora de cloure'l estem molt satisfets de comprovar que la rotllana de la sardana i de les tradicions populars s'ha mantingut, s'ha potenciat i resta ben oberta al futur.

Ara, donem el testimoni a la següent Ciutat Pubilla amb el convenciment que hem fet la tasca encomanada: ser ciutat referent de la sardana i de les tradicions populars catalanes. Felicito els colomencs i les colomenques per haver fet seu el pubillatge.

Bartomeu Muñoz i Calvet
Ajuntament de Santa Coloma de Gramenet

Enguany, Santa Coloma ha estat Ciutat Pubilla de la Sardana. Molts actes i projectes s'han succeït, moltes persones hi han participat, s'hi han implicat i han donat el millor d'elles per fer possible el pubillatge colomenc.

A l'hora de fer balanç, en el nostre arxiu teníem tota una sèrie de documents de gran valor testimonial que valia la pena fer públics. Alhora, era una forma de reconèixer les aportacions rebudes en el projecte Santa Coloma Ciutat Pubilla. *Papers del pubillatge* ordena aquests documents per convertir-los en la memòria d'un any de foment de la sardana a la nostra ciutat.

Papers del pubillatge no pretén ser enciclopèdic, només vol testimoniar la intensitat de l'any en què Santa Coloma ha estat referent en el foment de les tradicions catalanes, fent-ho des de la seva singularitat, amb voluntat de sumar participacions, d'innovar en les tradicions, i treballant des de les seves potencialitats culturals.

**Comissió Organitzadora de
Santa Coloma Ciutat Pubilla**

COMISSIÓ ORGANITZADORA DE LA CANDIDATURA DE SANTA COLOMA CIUTAT PUBILLA: Patronat Pro Aplec, Amics de la Sardana, Centre Excursionista Puigcastellar, Centre de Tradicions Populares Joan Pairó, Àrea Cultural Oriol, Orfeó Tanit, Associació Cultural La Colmena, Club Ciclista Colomenc, UDA Gramenet, Centro Cultural Colonia Egabrense, Casa de Aragón Virgen del Pilar, Airiños da Nosa Galicia, Colla Vella de Diables i Associació Sociocultural Els Ibers de Santa Coloma de Gramenet.

ENTITATS QUE HAN DONAT SUPORT AL PUBILLATGE: AECC Catalunya Contra el Càncer, Agrupació del Comerç i la Indústria de Santa Coloma de Gramenet, que comprèn 800 comerciants i empresaris, Agrupació Cultural en Defensa de la Gent Gran, Agrupació de Veïns del Districte III, Agrupació de Veïns del Barri del Fondo, Àrea Cultural Oriol, Arxiprestat de Santa Coloma, Associació de Puntaires de Santa Coloma, Associació de Veïns de Can Mariner, Associació de Veïns de Riera Alta, Associació de Veïns de Riu Nord, Associació de Veïns de Riu Sud, Associació de Veïns de Safaretjos, Associació de Veïns de Santa Rosa, Associació de Soporte Emocional en el Duelo, Associació Penya Bètica, Associació d'Afectades i Afectats de Fibromialgia i Fatiga Crònica, Bancaixa, Banco Pastor, Banco Bilbao Vizkaia Argentaria (B.B.V.A.), La Baska Còmics, Caja de Ahorros del Mediterráneo, Caja de Badajoz, Cajamar, Caja Rural de Jaén, Caixa Catalunya, Caixa Manlleu, Caixa de Manresa, Caixa Sabadell, Castellars de Santa Coloma, Centre de Tradicions Populares Joan Pairó (CTPC), Centre Excursionista Puig Castellar, CEMFIS, Cercle Filatèlic de Santa Coloma, Club de Bàsquet Santa Coloma, Club Ciclista Colomenc, Club Pati Colomenc, Club Sant Jordi, Colla de Draconaires de Santa Coloma, Colla de Trabucaires de Santa Coloma, Colla Vella de Diables de Santa Coloma, Col·lectiu Ecologista Gram, Col·legi Verge de les Neus, Consell Esportiu del Barcelonès Nord, Convergència i Unió, Coordinadora d'Associacions de dones, Coordinadora de la Gent Gran, Coordinadora de Jubilats, EIDOS Dinamització Social, El Punt Diari, Escola de Puntaires del Raval, Escola Municipal de Música, Escola Oficial d'Idiomes, Esquerra Unida Alternativa, FAVGRAM, Fundació Aspanide, Fundació Tallers de Catalunya, Fundació Privada Intergramenet, Gimnàs Pitús, Grallers de Santa Coloma, Grup de Dones de Can Mariner, Grup de Dones Safaretjos, Hermandad Rociera Pura y Limpia, Hermandad Rociera San Rafael Arcàngel, Iniciativa per Catalunya Verds, Jubilats i Pensionistes, Marfil Santa Coloma, Orfeó Tanit, Parròquia de Sant Josep Oriol, Parròquia de Santa Coloma, Partit Popular, Penya Barcelonista de Santa Coloma, Porcuatro Disseny Gràfic, Partit dels Socialistes de Catalunya, Produccions Tanit Serveis Culturals, Raíces del Sur, Societat Cooperativa catalana limitada La Colmena, Solentina-me, Taller de Pintura amb Roba, Transports Font Ginesta, Tresens, Triballcoloma, Unió General de Treballadors, Unió Colomenca d'Atletisme.

Memòria dels actes oficials del *Pubillatge colomenc*

El programa d'actes oficials de Santa Coloma Ciutat Pubilla s'ha concretat en els següents àmbits d'actuació:

POPULARITZACIÓ DE LES TRADICIONS CATALANES

PRODUCCIONS LOCALS

PROJECCIÓ EXTERIOR DE LA CIUTAT

RECUPERACIÓ DE LA MEMÒRIA HISTÒRICA

POPULARITZACIÓ DE LES TRADICIONS CATALANES

Un dels objectius prioritaris de Santa Coloma Ciutat Pubilla ha estat generar la complicitat i participació d'amplis sectors de ciutadans per popularitzar la sardana i, més genèricament, les tradicions catalanes.

Actes de proclamació

ARRIBADA DE LA FLAMA DE LA SARDANA A SANTA COLOMA DE GRAMENET

La Flama de la Sardana arriba el 21 d'abril de 2007 des d'Esparreguera, la Ciutat Pubilla que ens ha precedit. Els sardanistes d'honor –colomencs que destaquen per la seva fidelitat i defensa de la sardana i que simbòlicament representen els sardanistes d'arreu de Catalunya– prenen el relleu de la Flama al pont vell de Santa Coloma.

Una cercavila, formada per les colles de tradicions populars de Santa Coloma, acompanya els sardanistes d'honor pels carrers de la ciutat fins al Teatre Sagarra. Membres del Patronat pro Aplec i Amics de la Sardana, el president de l'Obra del Ballet Popular, els alcaldes de Santa Coloma i d'Esparreguera, entre d'altres autoritats, la reben oficialment. Els sardanistes d'honor encenen el pevetter i comencen els actes de proclamació de la Ciutat Pubilla.

PROCLAMACIÓ DE LA CIUTAT PUBILLA

Els actes protocol·laris s'inicien amb la lectura de la lliçó magistral del poeta colomenc Jordi Valls. A continuació, les autoritats fan els parlaments institucionals i l'Escola de Música clou la primera part de l'acte.

Durant l'entreacte es fa una ballada de sardanes amb la Coblà Premià a l'exterior del Teatre, amb la interpretació de la Sardana del pubillatge, del compositor badaloní Jordi Paulí. Els actes es reprenen amb la projecció del documental *Teses de fang*, realitzat per Juanjo Marín amb la col·laboració de Bernat Bofarull, que recrea la figura de l'escultora colomenca Conxa Badia.

INAUGURACIÓ DE L'ESCULTURA PÚBLICA 'SARDANA'

L'escultura monumental *Sardana*, ubicada al parc d'Europa, ha estat un dels testimonis més representatius del pubillatge de Santa Coloma i un nou element escultòric per a l'ampliació del patrimoni artístic públic de la ciutat. Aquesta escultura de Marta Solsona reproduceix un original en bronze del període 1975-1981 de la desapareguda artista local Conxa Badia.

L'acte d'inauguració comença a la plaça de la Vila amb el descobriment de la placa commemorativa del pubillatge de la ciutat. Novament, una cercavila amb grups locals de tradicions populars du la comitiva fins al parc d'Europa, on les autoritats inauguren l'escultura pública. L'acte es clou amb una ballada de sardanes i un dinar de germanor.

DINAR DE GERMANOR

Organitzat pel Patronat pro Aplec i Amics de la Sardana, és un punt de trobada dels ciutadans i les entitats de Santa Coloma en el marc de les instal·lacions de Torribera. Es compta també amb la presència de col·lectius del món de la sardana, com la Federació Sardanista i l'Obra del Ballet Popular, autoritats i els alcaldes de les ciutats pubilla que ens han precedit.

VENCIMENT DEL DRAC

El venciment del drac, proposta organitzada per la Casa de Aragón, escenifica la lluita ancestral entre les forces del bé i del mal. L'acte s'inicia amb el lliurament de premis de reconeixement a les persones i les entitats que més han fet pels ca-

talanoaragonesos durant l'any 2007 i la proclamació de la *real moza* de l'entitat aragonesa.

Aquest esdeveniment se celebra a la plaça de Pau Casals i hi intervenen diverses entitats de la ciutat.

CONCERT DE LA COBLA SIMFÒNICA DE CATALUNYA

Amb motiu dels concerts inaugurals de l'Auditori de Santa Coloma de Gramenet, la Coblà Simfònica de Catalunya interpreta per primera vegada la sardana *Santa Coloma de Gramenet, Ciutat Pubilla*, creada per Jordi Paulí.

ELEMENTS SIMBÒLICS DE LA CIUTAT PUBILLA: PLACA COMMEMORATIVA, CLAU I PEVETER

La placa commemorativa, situada a la plaça de la Vila, amb el text següent: "La ciutat de Santa Coloma de Gramenet ha estat proclamada solemnement Ciutat Pubilla de la Sardana per l'Obra del Ballet Popular el dia 21 d'abril de 2007".

El peveter, conceptualitzat i dissenyat per Ricard Altés i Cardús, rep la Flama de la Sardana provinent d'Esparreguera –anterior Ciutat Pubilla–, i ens acompanya en els actes de cloenda del pubillatge.

La clau de la ciutat, que s'afegeix al clauer de les ciutats pubilla en el moment de la proclamació. Durant tot un any, la ciutat custodia l'esmentat clauer per lliurar-lo a l'alcalde de Sant Climent de Llobregat, propera Ciutat Pubilla.

ACTE DE CLOENDA

L'acte de cloenda de Santa Coloma com a Ciutat Pubilla se celebra el dilluns 21 d'abril a l'Auditori Can Roig i Torres. Es compta amb la presència dels representants de l'Obra del Ballet Popular, la Federació Sardanista de Catalunya, Amics de la Sardana i Patronat pro Aplec, i de les autoritats dels ajuntaments de Sant Climent de Llobregat i de Santa Coloma de Gramenet. Els parlaments institucionals clouen el pubillatge. Es lliura als assistents les memòries d'aquest projecte cultural i es projecta el reportatge del pubillatge dirigit per Juanjo Marín.

Sardanes de l'any 2007

PROGRAMACIÓ DE BALLADES DURANT L'ANY 2007

El Patronat pro Aplec i Amics de la Sardana han organitzat una vintena de ballades, que aquest any de pubillatge s'han incrementat amb les ballades temàtiques i les ballades nocturnes d'estiu. Destaquen les ballades amb sardanes compostes pels mestres colomencs Pere Lloberas i Josep Pasqual.

SARDANES TEMÀTIQUES

Sardanes del mestre Joan Pairó

La primera ballada temàtica de l'any ret homenatge al folklorista local Joan Pairó. La cobla La Nova del Vallès interpreta algunes de les seves obres a la plaça d'en Joan Manent, davant del Centre de Cultura i Tradicions Populars que porta el seu nom.

Sardana i dona

El diumenge 9 de març es fa una ballada temàtica a càrrec de la cobla Ciutat de Terrassa en què s'interpreten sardanes de rellevants compositores catalanes. Simbòlicament, la ballada té lloc a la plaça de Montserrat Roig, escriptora i dona compromesa amb el seu temps.

Homenatge a Pere Roig

El Patronat pro Aplec i Amics de la Sardana també programen un homenatge a Pere Roig, folklorista i introductor del ball de bastons a la ciutat, amb una mostra de danses populars.

L'Onze de Setembre: sardanes de Santa Coloma

En el context de la celebració de la Diada Nacional de Catalunya i integrada en els actes protocol·laris, a la plaça de la Vila s'organitza una ballada temàtica dedicada a la ciutat.

BALLADES D'ESTIU

El Patronat pro Aplec i Amics de la Sardana proposen tres ballades nocturnes els primers dissabtes de juliol a la plaça de la Vila.

Les cobles convidades són Ciutat de Terrassa, Thermalenca i La Nova del Vallès.

Intervencions divulgatives vinculades a la difusió de la sardana

LA CIUTAT PUBILLA A LA DIADA DE L'ENSENYAMENT

El diumenge 6 de maig de 2007, a la plaça de la Vila, el projecte Santa Coloma Ciutat Pubilla de la Sardana 2007 es presenta a l'11a Diada de l'Ensenyament Públic en un estand divulgatiu. La Diada, que se celebra amb l'objectiu de ser un punt de trobada per a alumnes, professors, entitats i ciutadans, tracta el tema de la música. D'aquesta manera, la Diada es converteix en un espai ideal per presentar Santa Coloma com a Ciutat Pubilla de la Sardana 2007.

ENSENYAMENT DE SARDANES

El Patronat pro Aplec i Amics de la Sardana desenvolupen una programació estable de formació en el ball de la sardana. Els cursos tenen lloc a la plaça de la Vila els dissabtes al matí, del 10 de febrer al 31 de març i del 20 d'octubre a l'1 de desembre. Aquest taller d'ensenyament de sardanes té continuïtat el 2008.

SARDANES A LES JORNADES DE PARTICIPACIÓ DES DE LA DIVERSITAT

Sota el lema "Obrim la rotllana!", un taller de ball serveix com a punt de trobada entre les tradicions populars catalanes i un grup de dones procedents de les diferents cultures que conviuen a la ciutat.

Aquesta jornada té lloc en el marc de les Jornades de Participació des de la Diversitat en el Dia Internacional contra la Violència vers les Dones.

L'organització és a càrrec d'Integramenet, la Coordinadora d'Associacions de Dones i l'Ajuntament de Santa Coloma. El taller de ball es du a terme a la Biblioteca Can Peixauet, amb la col·laboració del Patronat pro Aplec i Amics de la Sardana i el suport de la Comissió Organitzadora de Santa Coloma Ciutat Pubilla.

PRODUCCIONS LOCALS

El projecte Ciutat Pubilla es proposa també l'objectiu de renovar les tradicions a partir de les propostes artístiques dels creadors locals. Metodològicament, la majoria d'aquestes produccions s'han produït de manera concertada amb els diversos agents culturals.

'TESTES DE FANG'

El dissabte 21 d'abril, a les 21.00 h, al Teatre Sagarra, es projecta el documental *Testes de fang*, escrit i dirigit per Juanjo Marín amb la col·laboració i coordinació musical de Bernat Bofarull.

El documental recrea, des dels testimonis del seu entorn més proper, la figura de la desapareguda artista colomenca Conxa Badia. Un grup de joves músics interpreta la partitura *Testes de fang*, que el mestre Joan Pairó dedica a Conxa Badia, i altres músiques en directe com a banda sonora del documental.

'CANÇÓ D'AMOR I DE GUERRA'

Andreu Banús, de l'Aula de Teatre, Jaume Baliarda, de l'Avallot Teatre, Bernat Bofarull i Juanjo Marín, impulsen la producció local de la sarsuela *Cançó d'amor i de guerra*.

Amb *Cançó d'amor i de guerra* es posa en escena a Santa Coloma l'obra lírica catalana més popular de tots els temps, amb moments musicals molt coneguts, entre els quals s'inclou una sardana, i amb un text teatral ric i ple de matisos.

TRANSARDANA: LES SARDANES NOVES

Amb els concerts de Marcel Casellas i Jordi Paulí, programats per a la Festa Major d'Estiu de 2007, s'enceta el projecte musical Transardana, on creadors amb la voluntat d'anar més enllà de la tradició sardanística ofereixen una sèrie d'evolucions i trencaments contemporanis per provocar noves músiques.

SONS DE SANTA COLOMA

L'edició del CD *Sons de Santa Coloma* és una iniciativa del Centre Musical Molinet amb la col·laboració de Jordi Olivés i Albert Noguera. Recull una sèrie de músiques inèdites vinculades al cicle festiu i cançons antigues de la ciutat que recuperen els sons més ancestrals. Hi trobem matinades, balls de gegants, música de cercavila i cors. Els temes són interpretats per grups de la ciutat com Poca Solfa, Orfeó Coral Tànit, Grallers, Diables, Txulapis, Draconaires, Gegants i Capgrossos, entre altres. *Sons de Santa Coloma* es converteix així en una memòria musical del pubillatge colomenc.

EXPOSICIÓ DE FOTOGRAFIA

El Patronat pro Aplec i Amics de la Sardana organitzen el desembre de 2007 un concurs i una exposició fotogràfica amb una col·lecció de fotografies relacionades amb el món de les sardanes i dels instruments tradicionals. La mostra s'inaugura coincidint amb la Festa Major d'Hivern a la sala d'exposicions del Centre Excursionista Puigcastellar.

HOMENATGE A LA SARDANA DEL GRUP D'ART ELS COLORISTES

En el context del seu aniversari, Els Coloristes organitzen una exposició d'olis en homenatge a la sardana i a Santa Coloma com a Ciutat Pubilla.

CALENDARI DE LES DONES I LES TRADICIONS POPULARS

El Servei de la Dona, amb la col·laboració del Servei de Cultura, presenta al Museu Torre Balldovina, el 20 de desembre de 2007, un calendari dedicat a les dones vinculades a les tradicions populars catalanes. Aquest document és una bona iniciativa per visualitzar algunes de les protagonistes d'aquest any de pubillatge colomenc.

TROBADA DE GEGANTS

En el marc de la Festa Major d'Hivern, el 29 de desembre de 2007, la Colla de Gegants i Capgrossos de Santa Coloma de Gra-

menet organitza una trobada de gegants amb la participació de colles d'arreu de Catalunya.

La trobada s'il·lumina amb torxes i pirotècnia, i tothom porta un fanalet o una espelma per tal d'ajudar a il·luminar el recorregut.

Hi participen les colles d'Alella, Malgrat, Santpedor, Argenton, la Garriga, Sitges, els Monjos, Moià, Ripollet, Sant Julià de Lòria, Esplugues de Llobregat, Manlleu, Cerdanyola, Montcada i Reixac, Premià de Dalt, Gegants de la Casa d'Aragó, Capgrossos del Raval i Gegants i Capgrossos de Santa Coloma de Gramenet.

LLIÇONS MAGISTRALS

Coordinares per Jordi Olivés, han estat un èxit de públic. Les lliçons magistrals són sessions divulgatives impartides per músics, com ara Marcel Casellas, Jordi Paulí i Marc Timon, i de teòrics, com Jaume Ayats.

Les lliçons magistrals s'adrecen a un públic divers interessat a introduir-se en el coneixement de la música popular i tradicional.

CRÒNICA DEL PUBILLATGE

Documental dirigit per Juanjo Marín en què es presenta un itinerari per actes, festes populars i persones que han protagonitzat Santa Coloma Ciutat Pubilla. L'estrena de *Crònica del pubillatge* té lloc en l'acte de cloenda.

PROJECCIÓ EXTERIOR DE LA CIUTAT

Un dels reptes que ha perseguit Santa Coloma Ciutat Pubilla ha estat difondre la imatge de la ciutat d'acord amb la seva realitat present, tot projectant els seus valors de dinamisme cultural, creativitat i capacitat d'acollida i convivència a l'exterior. Per aconseguir aquest objectiu es duen a terme els actes següents.

LA SARDANA DEL PUBILLATGE

La composició de la sardana *Santa Coloma de Gramenet, Ciutat Pubilla*, encarregada al compositor badaloní Jordi Paulí, ha tingut una presència important durant tot l'any en les diferents audicions, ballades sardanistes i actes protocol·laris.

APLEC DE LA SARDANA

El tradicional Aplec sardanista organitzat pel Patronat pro Aplec i Amics de la Sardana celebra la 53a edició. L'acte es desenvolupa el dia 27 de maig durant tot el dia al parc d'Europa, i a la nit, a la plaça de la Vila.

L'APLEC 2008

El programa de sardanes de l'Aplec 2008 ret homenatge a les ciutats pubilla que ens han precedit. S'interpreten així les sardanes més belles composades per les ciutats pubilla en aquests més de 45 anys de pubillatges.

L'APLEC D'OLOT

L'Agrupació Sardanista d'Olot organitza, el diumenge 8 de juliol, un Aplec de reconeixement a Santa Coloma com a Ciutat Pubilla de la Sardana. L'acte compta amb la presència dels sardanistes d'honor colomencs, representants de la Comissió Organitzadora del Pubillatge i de l'Ajuntament de Santa Coloma de Gramenet.

SEGELL OFICIAL DEL PUBILLATGE

El Cercle Filatèlic de Santa Coloma de Gramenet, entitat creada el 1951, impulsa l'edició d'un segell oficial del pubillatge dedicat a la sardana en el context de la celebració de la seva 50a exposició filatèlica.

SENYALITZACIÓ DE SANTA COLOMA CIUTAT PUBILLA 2007

Se senyalitzen els accessos més importants amb una referència a la proclamació de Santa Coloma com a Ciutat Pubilla. Aquesta senyalització es manté més enllà del pubillatge colomenc com a testimoni per al futur.

LA RECUPERACIÓ DE LA MEMÒRIA HISTÒRICA

La darrera línia estratègica d'actuació ens fa mirar el passat per revisar les tradicions i donar-les a conèixer.

MÚSICA D'ARREL

És un festival que recull músiques fortament vinculades amb les tradicions i que no podem trobar en els grans circuits comercials. En aquestes músiques hi podem trobar un valor tant musical com antropològic.

ACTES LITERARIS ENTORN DEL PUBILLATGE

Marta Vallverdú, en el marc de la Festa Major d'Hivern, proposa la conferència "Viatges literaris a la Polinèsia: Aurora Bertrana i Josep Maria de Sagarra", que gira a l'entorn dels viatges a l'arxipèlag de la Polinèsia que Josep Maria de Sagarra i Aurora Bertrana van fer durant els anys 20 i 30. Marta Vallverdú també situa els vincles que uneixen Josep Maria de Sagarra amb la ciutat de Santa Coloma.

PAPERS DEL PUBILLATGE

Durant l'any de Santa Coloma Ciutat Pubilla, es generen tota una sèrie de documents que n'il·lustren el rerafons i com s'ha anat construint dia a dia el pubillatge. S'ordenen en un llibre on trobem fragments de la història de les colles sardanistes, partitures, textos, esborranys, fotografies i classes magistrals, entre altres documents.

SARDANES DE SANTA COLOMA

Santa Coloma edita un CD interpretat per la Cobla Sant Jordi que recupera la memòria històrica de la ciutat a través de les sardanes que se li han dedicat. Es presenta en un concert a l'Auditori Can Roig i Torres.

Elements *Simbòlics* de Santa Coloma Ciutat Pubilla

› Lliçó magistral de *Jordi Valls*

Lliçó magistral del poeta colomenc Jordi Valls llegida en l'acte de proclamació de Santa Coloma Ciutat Pubilla.

Al darrere de cada ésser humà hi ha milers d'anys de cultura, amputar-ne una part és matar la nostra riquesa espiritual, i en certa manera, matar la nostra espècie. En els temps actuals la globalització ens porta a una cruïlla complexa: d'una banda ens propicia un creixement tècnic i material increïble, però de l'altra ens obliga a simplificar les nostres conductes individuals i col·lectives. Els humans tendim a viure en societat, les societats creen cultura, rituals propis que ens emmarquen en un context geogràfic, lingüístic i històric. Aquest és el nostre cas, el dels bretons, irlandesos, catalans o bascos.

George Steiner en el seu aclaridor llibre "Una idea d'Europa" afirma que el contrapunt del nostre continent a la globalització és la seva particularitat, és a dir, que prendre un cafè a Berlín sigui diferent que prendre'l a Barcelona no tan sols ens distingeix, ens fa interessants a la resta del món. De la mateixa manera que ballar la sardana, a nosaltres, europeus catalans, ens fa sentir éssers humans complets i desacomplexats, alhora que ofereix una singularitat humana única i entranyable. De fet, la rotllana és un cercle que es va engrandint a mesura que la gent s'hi incorpora, un cercle obert i festívol, però alhora un compromís amb la tradició, amb la nostra particular forma de ser.

Molts de vosaltres recordareu els temps foscos del franquisme, com la sardana va ser prohibida, com ho va ser

l'ús de la nostra llengua i les nostres institucions. Recordareu també com, no sense dificultats, es redreçava clandestinament un país esmicolat per la guerra i, a poc a poc, des dels petits nuclis, la sardana tornava a prendre els carrers, perquè la dictadura no tenia cap autoritat moral sobre nosaltres i ells, en el fons, ho sabien. Ara que és temps de recuperació de la memòria col·lectiva és bo tenir en compte el passat, per entendre la solidesa actual de la nostra societat.

Aquesta ciutat de Santa Coloma de Gramenet és una ciutat que ha patit com ningú el progrés desaforat de l'entorn metropolità de Barcelona, ha crescut amb desordre, amb agressió urbanística, amb unes característiques molt particulars i aparentment contradictòries. En l'actualitat molta de la nova població ve d'arreu del món, representen cultures amb una diversitat de religions, llengües, i comportaments diferents, sovint difícils d'harmonitzar en el medi urbà. Aquí s'obre un repte important. La rotllana ha d'exemplar-se fins a límits insospitats, sense por, convidant a tothom a participar de les nostres alegries i esperances, que són, com no pot ser d'altra manera, ben humanes.

Acabo aquesta intervenció amb un Visca la Sardana! Visca Santa Coloma! i Visca Catalunya!

Jordi Valls

› Placa de *proclamació*

Situada a la plaça de la Vila i dissenyada per Manuel Reyes i Jordi Abad, és un dels elements identitaris de les ciutats pubilla.

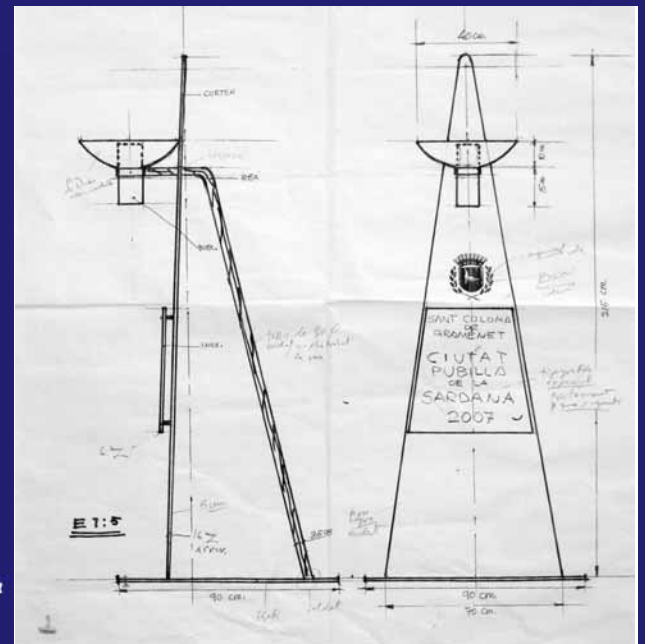
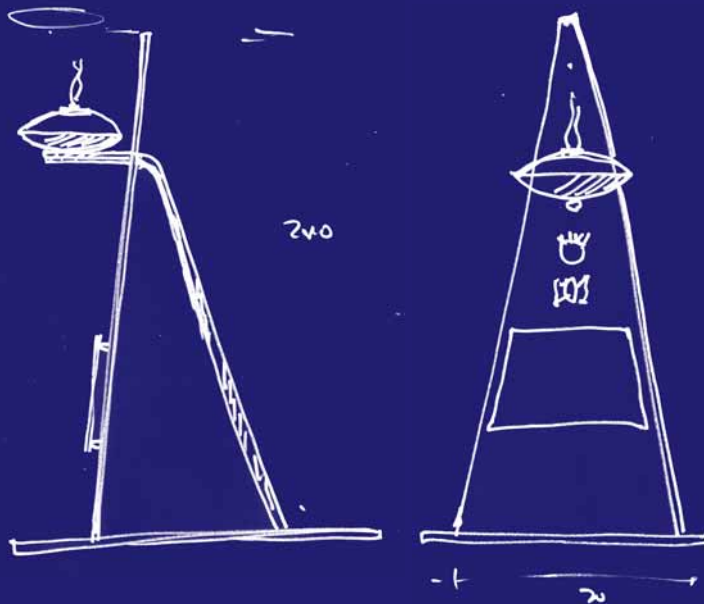

La ciutat de Santa Coloma de Gramenet ha estat proclamada Ciutat Pubilla de la Sabana
per l'Obra del Ballet Popular el dia 21 d'abril de 2007

• Peveter del foc del

Conceptualitzat i dissenyat per Ricard Altés, va rebre la flama de la sardana i l'ha mantingut present en diferents actes del pubillatge.

› Clau de Santa Coloma

Ciutat Pubilla

Dissenyada per Manuel Reyes i Jordi Abad, obre simbòlicament la ciutat a un any de foment de la sardana i les tradicions populars.

Partitura 'Santa Coloma de Gramenet *Ciutat Pubilla*'

Partitura de la sardana de Jordi Paulí que ha estat interpretada en actes protocol·laris i en totes les ballades organitzades pel Patronat pro Aplec i Amics de la Sardana.

FLABIOL

9 2 *mf*

17 *mf* *mp* *p* *mf* *p* *mf* *mp* *creixent*

27 *Solo* *mf* *3*

39 *p* *mf* *2* *B* *6* *3*

57 *2* *C* *3* *mf* *mp*

71 *mf*

82 *D* *f* *ff*

92

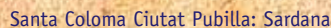

Table 1 is a musical score in 2/4 time, key of D major. It consists of 96 measures across six staves. The score includes various musical notations such as treble clefs, key signatures, and dynamic markings. Measure numbers 2, 10, 19, 30, 34, 69, 86, and 96 are indicated. Dynamic markings include *mf* (measures 10, 19, 34, 69), *f* (measure 86), and *ff* (measure 96). Section markers A, B, C, and D are placed above measures 19, 34, 34, and 69 respectively. Rehearsal marks with measure counts are present: 2 (measures 1-2), 12 (measures 30-31), 8 (measures 34-35), 7 (measures 69-70), and 2 (measures 95-96).

TIBLE 1

Table 2 is a musical score in 2/4 time, key of D major. It consists of 96 measures across six staves. The score includes various musical notations such as treble clefs, key signatures, and dynamic markings. Measure numbers 4, 13, 31, 38, 77, and 96 are indicated. Dynamic markings include *mf* (measures 4, 31), *mp* (measure 38), *f* (measure 77), and *ff* (measure 96). Section markers A, B, C, and D are placed above measures 13, 31, 38, and 77 respectively. Rehearsal marks with measure counts are present: 4 (measures 1-4), 2 (measures 13-14), 12 (measures 31-32), 6 (measures 38-39), 8 (measures 38-45), 3 (measures 45-48), 2 (measures 38-39), 8 (measures 38-45), 7 (measures 77-78), and 7 (measures 95-96). The word "crescent" is written below measure 38.

TIBLE 2

This image shows a page of a musical score for the song "The Rose Tree". The score is written for a single melodic line, likely for a voice or a flute, in a treble clef. The key signature is one sharp (F#), and the time signature is 2/4. The music is divided into measures, with some measures containing a "2" indicating a second ending or a repeat. The score includes various musical notations such as notes, rests, and dynamic markings like *mf* (mezzo-forte) and *mp* (mezzo-piano). There are also section markers labeled A, B, C, and D, and a "Solo" section. The background of the page is decorated with a faint, repeating pattern of roses and leaves.

The image displays a musical score for the song "The Rose Tree." The score is written for a single melodic line in G major (one sharp) and 2/4 time. It consists of ten staves of music, with measure numbers 13, 21, 29, 37, 45, 53, 61, 69, 77, and 85 indicated at the beginning of their respective staves. The music features various dynamics including *mf* (mezzo-forte), *p* (piano), *ff* (fortissimo), and *f* (forte). There are also tempo markings: *And* (Andante) and *Allegro*. The score includes several musical notations such as slurs, ties, and repeat signs. A key signature change to one sharp (F#) occurs at measure 21. The piece concludes with a final cadence in measure 85.

TROMPETA 1

11 *mf*

21 **A** 3 4 *mf* **B** 8

36 *mf* **C** 5

54 *mp* *mf*

69 **D** 2 *f* *ff*

TROMPETA 2

11 *mf* **A**

22 5 *mf* **B** 8

36 *mf* **C** 5 *mp*

69 *mf* **D** 7 *f*

85 *crescent* *ff*

96

FISCORN 1

15 32 44 58 73 86 96

f *mp* *mf* *p* *mf* *f* *ff*

A B C D

2 2 2 3 4 4 2

5

15 32 44 58 73 86 96

FISCORN 2

13 27 40 58 67 84 96

f *mp* *mf* *f* *ff*

A B C D

2 4 8 7

13 27 40 58 67 84 96

Musical score for Trombone (TROMBÓ). The score is written in bass clef with a key signature of one flat (B-flat) and a 3/4 time signature. It consists of 95 measures, divided into systems of five measures each. The score includes various dynamics: *mf* (mezzo-forte) at measures 11, 26, 37, 55, 66, and 82; *mp* (mezzo-piano) at measure 66; *ff* (fortissimo) at measure 82; and *mf* at measure 95. There are also markings for *creixent* (crescendo) at measures 66 and 82. The score features several repeat signs and first/second endings. Boxed letters A, B, C, and D indicate specific sections or measures. Measure numbers 11, 26, 37, 55, 66, 82, and 95 are marked at the beginning of their respective systems.

TROMBÓ

Musical score for Contrabass (CONTRABAIX). The score is written in bass clef with a key signature of one flat (B-flat) and a 3/4 time signature. It consists of 96 measures, divided into systems of five measures each. The score includes various dynamics: *f* (forte) at measures 13, 38, 52, 75, and 85; *mf* (mezzo-forte) at measures 64 and 82; and *ff* (fortissimo) at measure 82. There are also markings for *creixent* (crescendo) at measures 64 and 82. The score features several repeat signs and first/second endings. Boxed letters A, B, C, and D indicate specific sections or measures. Measure numbers 13, 25, 38, 52, 64, 75, 85, and 96 are marked at the beginning of their respective systems.

CONTRABAIX

› Instal·lació de l'escultura 'Sardana'

Reproducció de Marta Solsona
d'un original en bronze de l'artista
colomenca Conxa Badia.

’ Senyalització de *Ciutat Pubilla*

Santa Coloma senyalitza els seus principals accessos com a Ciutat Pubilla de la sardana.

’ Segell del *Pubillatge*

Segell impulsat pel Cercle Filatèlic de Santa Coloma de Gramenet dedicat a la sardana.

La Sardana

FLABIOL I TAMBORÍ

TIBLE

TENORA

TROMPETA

TROMBÓ

FISCORN

CONTRABAIX

La cobla i els seus instruments

LA COBLA és una agrupació instrumental d'entre deu i tretze músics (normalment onze) que toquen bàsicament instruments de vent (flabiol, tible, tenora, trompeta, trombó i fiscorn), però també de percussió (tamborí) i de corda (contrabaix).

La paraula *cobla* com a conjunt instrumental ja existia a Catalunya al segle XVI, però no tenia cap formació específica ni els instruments actuals, tots originaris del segle XIX.

EL FLABIOL. És un instrument de vent petit, consistent en un tub recte de fusta amb bisell i que es toca exclusivament amb la mà esquerra. Malgrat existir varietat de flabiols per tot el món, aquest del qual parlem és genuïnament català.

El flabiol emprat en la cobla sol ser de vuit forats i quatre claus. Tot i haver estat marginat pels compositors, té moltes possibilitats de lluirment.

Se li han dedicat moltes peces des dels inicis de la cobla. El flabiol és l'encarregat d'iniciar la sardana amb el seu introït i de marcar els contrapunts al llarg de la peça.

És de fusta de banús, tot i que en els últims anys es busquen altres fustes que en conservin el so original. Està afinat en el to de fa (i sona una onzena superior).

EL TAMBORÍ. És un petit tambor que l'instrumentista toca amb la mà dreta. Està fet de fusta i pell. És un suport imprescindible per mantenir el ritme de la sardana, juntament amb el contrabaix. Ocasionalment, té petites intervencions solistes.

EL TIBLE. Instrument de vent de fusta. El podem considerar el germà petit de la tenora. També es toca amb inxa o canya doble. Està afinat en fa i sona una 4a més alta.

El picat del tible és excel·lent per la seva gran precisió, i el seu so es presta magníficament per interpretar motius joiosos i també de caràcter senzill i tendre. Les seves notes greus tenen un caràcter dramàtic i aspre. Sovint en els solos de les sardanes el tible té diàlegs melòdics amb la tenora.

La campana del tible es construeix amb fusta (normalment de boix) i no és metàl·lica com la campana de la tenora.

LA TENORA. Creada sobre el 1850 a partir de les xeremies i les tarotes i construïda amb fusta de ginjoler (*Ziziphus jujuba*), la tenora té un fragment final metàl·lic (campana), massa ample per ser fabricat amb fusta, ja que el seu pes seria excessiu.

Les canyes o inxes són lleugerament més grans que les del tible, i el seu registre habitual és de tres octaves. Està afinada en si bemoll, i per tant, sona

una segona per sota de la nota escrita. L'emissió del so de la tenora és suau, però pot arribar a ser molt potent en el registre fort. Històricament els intèrprets de tenora eren coneguts per la seva fortalesa i resistència, però actualment es valora més la musicalitat i l'expressivitat. La tenora és l'instrument més valorat de la cobla. Sol interpretar, en el cas del primer tenora, els passatges solistes, i porta normalment les melodies de les sardanes (el famós *cant de tenora*).

LA TROMPETA. És probablement l'instrument de vent metàl·lic més conegut i usat. Els instruments de metall tenen la particularitat que el so no el produeix la vibració d'una canya, sinó la dels propis llavis de l'intèrpret en bufar sobre un broquet o embocadura. Les trompetes són uns instruments molt antics que han anat evolucionant. Al principi no tenien pistons, per la qual cosa totes les notes s'havien de fer sonar modificant la intensitat de l'aire. Al s. XIX s'hi van afegir els pistons, que modifiquen la llargada del tub i permeten fer totes les notes combinant els tres pistons. A la cobla s'usa normalment la trompeta en si bemoll, que està afinada com la tenora, és a dir, sona una segona per sota de la nota escrita. Actualment la trompeta sol tenir papers solistes, i la seva força i empena fan que la cobla tingui un so compac-

te i directe. Cal dir que, per tocar en una cobla, els trompetistes han de canviar el seu estil habitual i adaptar-se a aquesta formació.

EL TROMBÓ. És de la mateixa família que les trompetes, i el sistema d'emissió del so i els materials són semblants. El trombó és un instrument molt antic que abans es deia sacabutx. El trombó de la cobla és el de pistons, encara que últimament també trobem cobles que tenen trombó de vares.

El paper del trombó a la cobla pot reforçar la part greu dels trompetes o bé la part aguda dels fiscorns, segons el cas. Antigament els trombonistes de la cobla tenien un paper poc destacat en les sardanes, però cada vegada els compositors hi pensen més i donen més protagonisme a aquest instrument.

EL FISCORN. Pertany a la família dels saxhorns, que va inventar Adolph Sax al segle XIX, també anomenats fliscorns, bugles o flugelhorns. Aquesta família d'instruments de metall es diferencia de les trompetes o trombons en què el seu tub és cònic (es va eixamplant) en lloc de cilíndric, cosa que li dona una textura sonora molt diferent.

També es diferencia en la *màquina*, ja que en lloc de pistons hi ha un mecanisme de vàlvules que funciona de manera similar al dels motors. A la cobla, els fiscorns tenen, per una banda, un paper rítmic i har-

mònic, i per una altra, passatges solistes (normalment fent duo amb la tenora).

EL CONTRABAIX. És l'únic instrument de corda de la cobla, però n'és la base rítmica principal i té un paper fonamental (una cobla sense contrabaix *no sona*).

L'instrument és el més gran i greu de la família de la corda, i és usat en tot tipus de formacions. Així com en grups moderns ha estat substituït pel baix elèctric, a la cobla es manté una variant més antiga anomenada berra, amb una forma lleugerament diferent (de pera) i les cordes de tripa en lloc de metàl·liques.

Les cordes de tripa són necessàries perquè el so es projecti a l'aire lliure. En lloc de quatre cordes, només en té tres, i no pot fer les notes més greus que tenen els contrabaixos clàssics. Excepcionalment, per a certes peces de concert, es pot utilitzar el contrabaix clàssic amb les quatre cordes metàl·liques.

La manera de tocar el contrabaix a la cobla també és diferent de la resta de formacions, ja que es prioritzen els atacs amb el taló de l'arc i els *pizzicati* (amb els dits) per accentuar-ne el ritme.

De manera excepcional, també pot actuar fent efectes de percussió.

Amics de la Sardana i Patronat pro Aplec

Informació obtinguda de la pàgina web de la Cobla Sabadell

› Lliçons magistrals

entorn de les Sardanes

Les lliçons magistrals es van portar a terme a l'Auditori Can Roig i Torres, i van anar a càrrec de Marcel Casellas, Jordi Paulí, Marc Timon i Jaume Ayats.

LES SARDANES, DE BALL DE MODA A SÍMBOL NACIONAL

Les sardanes que es ballaven al segle XIX eren molt diferents de com les hem conegut en la segona meitat del segle XX. La transformació del contrapàs, metàfora de la representació col·lectiva a la plaça dels valors de l'Antic Règim, va portar a un nou model de balls. Una generació de joves va adaptar la part final del contrapàs (la sardana que després coneixerem com a *sardana curta*) per fer-ne un nou ball: el cercle era tancat, sense capdancer ni jerarquització social predeterminada, i qualsevol home en podia dirigir els passos.

Però el canvi en la manera de ballar no es pot entendre sense un canvi en les músiques i els gustos musicals. Entre 1830 i 1870 la música que triomfava a les ciutats catalanes era l'òpera romàntica italiana: Rossini, Bellini, Donizetti i, més endavant, Verdi, van ser els compositors de referència que representaven la modernitat i la brillantor. Des de les ciutats s'escampava pel país juntament amb les noves actituds romàntiques. En només dos o tres anys, les melodies passaven de l'estrena italiana als balls de festa de les viles catalanes, on s'alternaven amb els balls de moda parisenca o vienesa. Els joves empordanesos volien ballar aquestes melodies, i els músics, atents als nous gustos, s'afanyaren a interpretar-les. Des de llavors, les sardanes ja tindran una durada variable, i s'allargaran tant en els curts com en els llargs tal com s'allargaven les melodies de l'òpera.

Els passos del cicle del ball ja no coincideixen amb els compasos dels curts i dels llargs, i és aquí on els joves inventaran un

nou joc que els farà exhibir-se a la plaça: el de comptar i repartir. La sardana llarga es farà prou complexa perquè calgui una habilitat a la vegada corporal i de saber comptar i dirigir el grup. Però, alhora, aquest lideratge ja no és jeràrquic o predeterminat, sinó que és assequible a qualsevol home àgil i intel·ligent, i representa els valors del nou individu de mitjan segle XIX i de la seva posició social, que es construeix amb esforç i habilitats. Els homes joves es mostren ostentament com a destacats balladors; apareixen opuscles explicatius de com s'ha de ballar atribuint gran valor al component tècnic i d'habilitats, i es representa tota una demostració d'aquesta nova imatge masculina –sobretot envers les noies– activa i renovadora. Algunes sardanes són ballades sobretot per homes en determinats moments simbòlics de la vida comunitària, com mostren nombroses fotografies. Quan hi participen les noies, és un dels moments principals de contacte entre gèneres.

Les sardanes de meitat del segle XIX són, doncs, un ball de moda i demostració dels joves, i es ballen alternant-les en la mateixa sessió amb balls de parella, com les havaneres, acabades d'arribar, les polques o les *españolas*. Inclouran sense problemes les melodies de moda de les sarsueles o dels himnes, i la descripció d'escenes bèl·liques com *El foc de Castelló*, d'Antoni Agramont, on es feien sonar tambors i plats i les campanes de sometent i es disparaven trabucs tot ballant enmig de crits de guerra i els trets de pistola del cap de cobla. Mentrestant, les antigues cobles de dos o quatre músics es renoven amb mil i una provatures d'instruments provinents de les bandes militars i de les orquestrines.

Són cobles d'entre cinc i deu músics amb una varietat d'instruments que no s'acabaran fixant fins a darreries del segle.

Des del segle XX, el ball de les sardanes a l'Empordà comença a veure's afectat per la visió de dansa nacional que es comença a forjar des de sectors de l'activisme catalanista i tradicionalista. Les sardanes comencen a mudar de valors i de maneres corporals i socials, paral·lelament a la introducció de noves modes de ball que renovaran altra vegada la referència del jovent. És un procés lent que afectarà les cobles i les anirà acostant a la música acadèmica. Paral·lelament, s'aniran transformant les maneres de ballar. Com explica molt encertadament Josep Pla, d'un eix de moviment principalment horitzontal, amb els peus bàsicament plans a terra i una certa catxassa i ironia pagesa, el moviment es farà cada cop més vertical, cada cop més puntejat i amb menys desplaçament lateral. De l'antic "córrer la sardana" que ja esmentava el baró de Maldà, s'anirà passant a un model estilitzat, harmònic i mesurat que té molt a veure amb l'estètica del ballet del Liceu barceloní. De l'exhibicionisme masculí dels joves, que podia acabar en violència oberta, tal com ens descriu Víctor Català a *Solitud*, es passa a l'estricta alternança noi-noia.

En l'expansió de les sardanes per tot Catalunya dins de l'onada catalanista, les maneres harmòniques i noucentistes s'aniran imposant —no sense algunes resistències—, i fins i tot aniran estenent-se per l'Empordà. I això en una època de modernitat en què les cobles no paren d'enregistrar discos i fan viatges a París i altres llocs d'Europa. Les prohibicions de la Dictadura de Primo de Rivera transformaran definitivament la sardana en símbol, i l'apartaran de les modes musicals americanes que llavors estan arribant amb força. Les cobles combinen el ball a la plaça amb les noves músiques d'orquestrina i el jazz enlluernador.

Als anys 30 els joves estan ja poc interessats per les sardanes ("cosa de gent gran"), tot i que hi retornaran després de la Guerra pel valor de "cosa catalana", amb un valor de resistència política anàleg al de la Dictadura de Primo de Rivera.

A la segona meitat del segle XX, la sardana va perdre la rellevància que tenia com a dansa de cohesió i de representació social de la joventut, i es va afermant com a símbol de la comunitat en moments molt concrets de la festa i, sobretot, per a sectors generacionals grans, tot i que manté una vigència molt més alta a les comarques d'origen que en altres zones de Catalunya.

Altres balls ocupen el relleu amb una profunda transformació dels models de sociabilitat. Les sardanes queden per a les ocasions festives compartides, però cada vegada més separades del ball dels joves, i de mica en mica es concentren en la generació gran i amb una majoria femenina.

La cobla queda absolutament fixada en els instruments, i les interpretacions tendeixen a ser cada cop més acadèmiques i d'una velocitat més lenta, sobretot en les interpretacions de concert. Els enregistraments de la primera dècada del segle XX mostren que la velocitat d'interpretació tenia moltes més fluctuacions, dins d'un estil d'expressivitat més *romàntica*. Del model de referència fonamentat en l'òpera i la sarsuela, s'ha anat passant a tenir per referència la música simfònica i de conservatori. La mitjana de la pulsació estava al voltant de les 120 pulsacions per minut. Durant el segle XX ha anat disminuint fins a 104 o, en interpretacions actuals de concert, gairebé fins a 100. El timbre, l'afinació, la conjunció, el vibrato i altres elements del so també s'han anat transformant paral·lelament a la transformació de les maneres de ballar i a les transformacions socials que es representen en el ball. Zones aparentment tan allunyades com elaboració del so i ideologia es mostren íntimament lligades en les vivències dels músics.

En les dècades de 1980, 1990 i 2000, noves experiències i noves propostes han intervingut en el desenvolupament de les sardanes. Reprenent les *fusions* de la primera meitat del segle XX —amb tenores com a solistes de jazz el 1935, per exemple—, els músics estan cercant noves vies i nous camins de desenvolupament de la cobla i les sardanes. Les ballades, en canvi, semblen estancades, tot i que se'n fan més que mai, amb un nivell musical altíssim.

Cap on es dirigiran, en el futur, les sardanes? No ho sabem pas, però més enllà de les veus de crisi generacional i de pèrdua, les possibilitats de redireccionar les ballades i les músiques són moltes i estan molt obertes a sectors diversos. De la manera com ha passat en tota la història recent de les sardanes, en farem el que vulguem, atenent-nos als interessos i a les voluntats de la gent que vulgui expressar-se i divertir-se ballant.

Jaume Ayats
Març de 2008

Compositors de sardanes a casa nostra

Tot i ser nascuts fora de Santa Coloma, Joan Pairó, Pere Lloberas i Josep Pasqual van desenvolupar i desenvolupen tota la seva tasca musical a la ciutat. Per això els podem considerar compositors locals.

JOAN PAIRÓ I BALLESTERÓ

Nascut a Barcelona l'any 1909, va viure a Santa Coloma des dels 9 anys.

Els seus primers contactes amb la música foren a l'Escolania del Convent de Frares de Sant Francesc de Paula del Guinardó, i seguí els seus estudis a l'Escola Municipal de Música de Barcelona.

L'any 1940 va crear una banda de música que s'anomenà Banda Municipal i, encara que no tenim dades concretes, ens consta que va organitzar una cobla de sardanes (l'única que ha tingut mai Santa Coloma), que malauradament va tenir una vida molt curta.

Va dedicar el seu temps lliure plenament a la música, i així va escriure tota mena de marxes, ballables, una sarsuela (*A las seis en el parque*) i una seixantena de sardanes, de las quals destaquem *Gramenet sardanista*, *Patronímica* i *Melangiosa*, entre altres.

Cal remarcar que el mestre Pairó va compondre la sardana *Testes de fang*, dedicada a la Conxa Badia per haver realitzat una petita escultura d'homenatge a la sardana. Aquesta escultura ha estat reproduïda a escala monumental per Marta Solsona i ha esdevingut un símbol del pubillatge colomenc.

Part de la informació tret del llibre *Festes i tradicions*, de Joan Pairó

PERE LLOBERAS I MIRÓ

Va néixer a Sant Andreu de Palomar l'any 1918 i es traslladà a Santa Coloma a

final dels anys 30, on va viure fins a l'any 2004.

Va compartir la seva feina al tèxtil amb l'afició a la música i la poesia. Tot i que de petit havia fet alguns estudis de solfeig i una mica de piano, la seva formació musical era molt minsa, per la qual cosa les seves obres tenen un valor molt especial, ja que es tracta d'un compositor autodidacta.

Pere Lloberas també feia la lletra de les seves sardanes, de les quals destaquem *Santa Coloma de Gramenet* (1984), patrocinada per l'Àrea d'Educació i Cultura de l'Ajuntament i que el dia de la seva estrena va ser interpretada per la Cobla Premianenca i cantada pel tenor Josep Casas. Una altra sardana destacada va ser *Montserrat aïmada*, enregistrada pel tenor Gaietà Renom.

Informació facilitada per Pere Lloberas fill

JOSEP PASCUAL I TRIAY

Va néixer a Barcelona l'any 1964.

Tot i que la seva trajectòria com a autor de sardanes és molt recent, ja que va començar el passat 2007 en estrenar la sardana *Per l'Aplec*, la seva experiència musical és molt extensa. Compositor i crític musical, publica articles sobre actualitat musical, crítica discogràfica i anàlisi d'obres en diverses revistes, com ara *Ama-deus*, *Scherzo* i altres. També ha publicat llibres didàctics sobre música i és coautor de diverses obres enciclopèdiques i de divulgació musical.

Algunes de les seves obres musicals han estat publicades, com *Quadern d'Arsèguet*, gravades, com *Variacions sobre un tema de Monteverdi*, i emeses per emissores de ràdio europees i americanes, com ara *Concert per a guitarra i orquestra* i *Quintet*, entre altres.

Part de la informació tret del llibre *Guia universal de la música clàssica*, de Josep Pasqual.

SANTA COLOMA I ALTRES COMPOSITORS

La relació de la ciutat amb la sardana es re-ferma amb la urbanització del barri de les Oliveres, que té tres carrers amb nom de compositor.

PEP VENTURA

Neix a Alcalá la Real (Jaén) el 1817. Va ser el propulsor i creador de la sardana tal com la coneixem avui dia. Autor de la sardana *Per tu ploro*.

JULI GARRETA

Neix a Sant Feliu de Guíxols (Girona) el 1875. Autor de la sardana *Juny*.

ENRIC MORERA

Neix a Barcelona el 1865. Autor de la sardana *La Santa Espina*.

D'altra banda, al llarg de tots els anys d'aplecs i audicions de sardanes a Santa Coloma, han nascut vincles amb compositors que han dedicat sardanes a llocs i persones de la ciutat. La més coneguda i popular és del mestre Enric Gratacós, dedicada al turó Puig Castellar.

Discografia de sardanes de Santa Coloma

Algunes de les sardanes que es relacionen han estat enregistrades en diferents suports d'àudio.

Tot i pertànyer a Badalona, Can Butinyà ha acollit més de 40 aplecs de la sardana, comptant sempre amb el suport dels propietaris del mas: Josep Sayol i Elisa Reverter. Per aquest motiu, s'han inclòs les sardanes dedicades a Can Butinyà.

La font de l'Alzina	Joan Pairó
La Guinardera	Joan Pairó
Testes de fang (dedicada a l'escultura del pubillatge)	Joan Pairó
Patronímica	Joan Pairó
La Balldovina	Joan Pairó
L'amic Saladrigas (actor i poeta de Sta. Coloma)	Joan Pairó
Gramenet sardanista	Joan Pairó
Mas Butinyà	Joan Pairó
Sardanes a Can Butinyà	Joan Pairó
Record de Gramenet	Joan Pairó
Himne a la ciutat	Joan Pairó
El roure de Can Zam	Joan Pairó
Vora el Besòs	Josep M. Tarridas
Puig Castellar	Francesc Teixidó
Colomencs a saltar	Enric Gratacós
Gramenet	Enric Gratacós
Puig Castellar (muntanya de Santa Coloma)	Enric Gratacós
Gramenet joiosa	J. Capell
Santa Coloma	F. Mas Ros
Els pins de Can Butinyà	Antonio Payerol
De Farners a Gramenet	J. Gravalosa
Les campanes de Santa Coloma	Fèlix Martínez Comín
Camí de Can Butinyà	Lluís Buscarons
Can Butinyà	Martirià Font
La Pallaresa	Conrad Saló
Santa Coloma de Gramenet	Pere Lloberas i Miró
Parc de Can Zam	Joaquim Soms i Janer
L'Aplec de Can Zam	Joaquim Soms i Janer
Gramenet de festa	Andreu Mercader
Sardanes a Gramenet	F. Juanola
La masia (dedicada a Can Butinyà)	Salvador Simon
La placeta dels Llops	Ricard Viladesau
Santa Coloma Ciutat Pubilla	Jordi Paulí
Per l'Aplec	Josep Pasqual

’ Homenatges

Les compositores de sardanes Montserrat Pujolar i Rosa Mª Tomàs amb membres del Patronat Pro Aplec i Amics de la Sardana.

’ Sardanes del dia de la dona

Com a homenatge a la dona treballadora, el dia 9 de març es va celebrar una audició de sardanes a la plaça de Montserrat Roig, a càrrec de la cobla La Principal de Terrassa. L'audició va estar dedicada a les dones compositores de sardanes amb el programa següent:

SARDANES DE DONES

SONS D'ALBADA	Assumpta Codina
UN ESCLAT D'IL·LUSIONS	Dolors Viladrich
AMB L'ESPERIT VIBRANT	Montserrat Pujolar
UN DIA IMPORTANT	Núria Garcia
LA ROÇA DE LA CREU	M. Teresa Monclús
ESTIMANT L' AVI JOAN	Rosa M. Tomàs

SARDANES AMB NOM DE DONA

ROSA MARIA	J. Saderra
MARIA	F. Riumalló

SARDANA DEL PUBILLATGE

STA.COLOMA DE GRAMENET, CIUTAT PUBILLA	Jordi Paulí
--	-------------

Ha estat la primera vegada que una iniciativa com aquesta es portava a terme a la nostra vila, però tindrà continuïtat any rere any per tal de donar a conèixer l'obra, poc programada, de moltes dones compositores de sardanes.

” Homenatge al mestre *Joan Pairó*

El Grup de Cultura del CEP va homenatjar el mestre Pairó els dies 3 i 6 de maig amb una xerrada i una audició de sardanes del mestre.

L'audició va ser a la plaça Joan Manent, davant del Centre de Tradicions Populars Joan Pairó, i tots els assistents van poder gaudir, un cop més, de les seves sardanes.

La xerrada, a la sala d'actes del CEP, va anar a càrrec del doctor Carles Viñas, que va explicar-nos anècdotes molt curioses de la vida del mestre referides pel seu pare, en Miquel Viñas.

A aquest acte hi van assistir Carles Pairó (fill del mestre) i la seva família. El Dr. Viñas va recordar que el mestre Pairó va dedicar una sardana al seu pare, però ell no l'havia vist mai. El Patronat i Amics de la Sardana van començar a indagar i la van trobar a l'arxiu de sardanes del Centre, i van fer arribar al Sr. Viñas la sardana original, *La font de l'Alzina*, amb la dedicatòria que el mestre va fer al seu pare.

” Homenatge a *Pere Roig*

Pere Roig i Salicrú era natural de Sant Cebrià de Vallalta. Després de passar un temps amb la seva família a Sant Jeroni de la Murtra (Badalona), al voltant dels anys 40 es traslladà al carrer de Sant Pere de Santa Coloma i va aconseguir que, en una època difícil per a la nostra cultura, aquesta es mantigués gràcies a la seva dedicació i el seu esforç.

Als anys 50 va organitzar grups infantils de caramelles, en els quals van participar la majoria dels nens de la nostra vila. Va crear també el grup de bastoners, dels quals hi va arribar a haver tres grups, i va organitzar un grup de danses tradicionals.

Com a curiositat destaca que no coneixia el llenguatge musical ni la seva escriptura. Per això necessitava l'ajut del mestre Joan Pairó. Pere Roig cantava la melodia i el mestre Pairó la traslladava al pentagrama, i gràcies a aquesta estreta col·laboració s'han mantingut fins avui cançons, rondalles i danses que d'altra manera s'haurien perdut.

› Cronologia dels *Aplecs*

L'Aplec és un dels esdeveniments més importants
i un punt de trobada dels sardanistes.

Lloc	Dia	Cobles
Font de l'Alzina	7.06.1936	Barcelona Principal de Barcelona
Can Butinyà	8.07.1956	Principal de Barcelona Principal de Llobregat Principal de Badalona
Can Butinyà	14.07.1957	Principal de Badalona Sabadell Principal de Banyoles
Can Butinyà	13.07.1958	Principal de Badalona Sabadell Principal del Bages
Can Butinyà	12.07.1959	Principal del Bages Sabadell Principal de Badalona
Can Butinyà	10.07.1960	Principal del Bages La Lira Sabadell
Can Butinyà	9.07.1961	Principal de la Bisbal La Lira Principal del Bages
Can Butinyà	08.07.1962	Principal de Palafrugell La Lira Principal del Bages
Can Butinyà	14.07.1963	Sabadell Principal del Bages La Lira
Can Butinyà	24.05.1964	Sabadell La Lira AMOGA
Can Butinyà	23.05.1965	Montgrins Girona Principal de Girona
Can Butinyà	22.05.1966	Selvatana AMOGA Principal de Palafrugell
Can Butinyà	21.05.1967	Selvatana AMOGA Girona

Lloc	Dia	Cobles
Can Butinyà	23.05.1968	Selvatana AMOGA Principal de Girona
Can Butinyà	15.06.1969	Principal de Badalona Verneda Principal del Llobregat Barcelonina Popular
Can Butinyà	21.06.1970	Principal de Badalona Principal del Llobregat Barcelonina Costa Daurada Popular Verneda
Can Butinyà -Primer Aplec en català-	10.06.1971	Montgrins Costa Daurada Barcelonina Popular Principal del Llobregat
Can Butinyà -Fundació del Patronat-	11.06.1972	Girona AMOGA Selvatana
Can Butinyà	17.06.1973	AMOGA Costa Brava Montgrins
Can Butinyà	19.05.1974	Barcelona Costa Brava Principal de la Bisbal
Can Butinyà	25.05.1975	Principal de la Bisbal La Selvatana Barcelona
Can Butinyà	30.05.1976	Principal de la Bisbal Montgrins Selvatana
Can Butinyà	22.05.1977	Principal de la Bisbal Montgrins Selvatana
Can Butinyà	28.05.1978	Principal de la Bisbal Montgrins Selvatana

Lloc	Dia	Cobles
Can Butinyà	27.05.1979	Principal de la Bisbal Montgrins Selvatana
Can Butinyà	25.05.1980	Selvatana Montgrins AMOGA
Can Butinyà	31.05.1981	Principal de la Bisbal Montgrins Selvatana
Can Butinyà	30.05.1982	Principal de la Bisbal Montgrins Selvatana
Can Butinyà	29.05.1983	Principal de la Bisbal Montgrins Selvatana
Can Butinyà	27.05.1984	Principal de la Bisbal Montgrins Selvatana
Can Butinyà	26.05.1985	Principal de la Bisbal Montgrins Selvatana
Can Butinyà	25.05.1986	Principal de la Bisbal Montgrins Selvatana
Can Butinyà	31.05.1987	Principal de la Bisbal Montgrins Selvatana
Can Butinyà	29.05.1988	Principal de la Bisbal Montgrins Selvatana
Can Butinyà	28.05.1989	Principal de la Bisbal Montgrins Selvatana
Can Butinyà	27.05.1990	Principal de la Bisbal Selvatana Montgrins
Can Butinyà	26.5.1991	Principal de la Bisbal Selvatana Montgrins
Can Butinyà	31.05.1992	Principal de la Bisbal Selvatana Montgrins
Can Butinyà	30.05.1993 Selvatana	Principal de la Bisbal Montgrins
Can Butinyà	29.05.1994	Principal de la Bisbal Montgrins Jovenívola de Sabadell

Lloc	Dia	Cobles
Can Butinyà	28.05.1995	Montgrins La Bisbal Jove Jovenívola de Sabadell Sant Jordi
Can Butinyà	26.05.1996	Montgrins Jovenívola de Sabadell Principal del Llobregat Sant Jordi
Can Butinyà	25.05.1997	Sant Jordi Jovenívola de Sabadell Principal del Llobregat Contemporània
Can Butinyà	31.05.1998	Sant Jordi Principal del Llobregat Contemporània Jovenívola de Sabadell
Can Butinyà	30.05.1999	Principal del Llobregat Jovenívola de Sabadell Sant Jordi
Can Zam	28.05.2000	Principal de la Bisbal Selvatana Sant Jordi
Can Zam	27.05.2002	Selvatana Sant Jordi Principal de la Bisbal
Can Zam	26.5.2002	Selvatana Sant Jordi Principal de la Bisbal
Can Zam	25.05.2003	Selvatana Sant Jordi Principal de la Bisbal
Parc Europa	30.05.2004	Principal de la Bisbal Vila de Blanes Selvatana
Parc Europa	29.05.2005	Principal de la Bisbal Vila de Blanes Jovenívola de Sabadell
Parc Europa	28.05.2006	Jovenívola de Sabadell Vila de Blanes Principal de la Bisbal
Parc Europa	25.05.2007	Jovenívola de Sabadell Vila de Palamós Principal de la Bisbal

Produccions locals entorn de les tradicions *Populars*

Calendari de les dones i les tradicions *Populars*

Imatges del procés de creació del calendari de les dones, que enguany es dedicava a les dones vinculades a les tradicions populars catalanes.

› Testes de *fang*

Imatges de *Testes de fang*, reportatge que recrea la figura de l'artista colomenca Conxa Badia a partir dels testimonis del seu entorn més íntim, dirigit per Juanjo Marín.

› Crònica del *Pubillatge*

Imatge de *Crònica del pubillatge*, un documental dirigit per Juanjo Marín que presenta un itinerari per actes, festes populars i persones que han protagonitzat l'any en què Santa Coloma ha estat Ciutat Pubilla

Sons de Santa Coloma

Fitxa de treball per a la gravació de *Sons de Santa Coloma*, un projecte musical de les entitats de cultura popular i tradicional catalana que recrea les músiques i els sons d'un dia de Festa Major a Santa Coloma.

SANTA COLOMA CIUTAT PUBILLA DE LA SARDANA 2007

Edició del disc: "SONS DE SANTA COLOMA DE GRAMENET"

i) Propòsit

Recopilar en un CD (àudio) unes músiques i sons de caràcter tradicional i popular que estan o han estat vinculades a la ciutat. Comprèn peces inèdites, altres d'interpretades habitualment pels grups participants, i també un material d'interès resultat d'una tasca de recerca que s'incorpora per possibilitar-ne el seu ús i difusió. En conjunt es tracta d'un material pròxim, disponible, amb relativa vigència i relacionat sovint amb el cicle festiu, executat per grups i intèrprets de la ciutat.

El disc s'acompanya d'un material gràfic i escrit que pretén, d'una banda, contextualitzar i documentar els temes enregistrats i, d'altra banda, servir de recull o font documental on quedin transcrits les lletres de les cançons, les partitures musicals de peces representatives, les coreografies, balls i escenificacions, i la identificació i catalogació de la imatgeria de la ciutat així com d'altres referents d'interès.

La recopilació - entesa com una síntesi en dos suports: àudio i documental - permetrà incorporar aquest material en el cos del patrimoni de la cultura tradicional i popular de la ciutat, divulgar-lo i servir d'informació per a utilització posterior.

ii) Participants

Grups intèrprets:

- Orfeo Tanit
- Poca Solfa
- Grallers dels Castellers de SCG
- Diables SCG
- Draconaires SCG
- Txulapís
- Grallers SCG

Col·laboracions:

- Gegants i capgrossos de SCG
- Centre de Tradicions Populars Catalanes Joan Pairó
- CCM Molinet
- Auditori de can Roig i Torres
- Servei de Cultura Ajuntament

iii) Àmbit de Música:

S'ha efectuat un treball de recerca i d'inventari de les melodies pròpies de Santa Coloma o de melodies tradicionals que han tingut presència a la ciutat.

Així mateix s'ha pretès definir un producte coherent en el seu conjunt i que incorpori els diversos formats de les manifestacions que es produeixen a la ciutat amb la referència comuna d'una arrel tradicional i popular catalana.

El contingut s'ordena seguint una evolució genèrica dels esdeveniments en la manera com podrien ocórrer un dia de festa, i encaixant el material en una seqüència que permeti una audició amena de la disparitat de registres que conté aquest recull.

Les gravacions són originals i dutes a terme pels grups participants. Sobre les quals el CCM Molinet ha efectuat un treball tècnic de producció i masterització del material musical i sonor.

iv) Part documental:

Comprèn una part de text que consisteix en un discurs expositiu sobre el material recopilat en el CD i la informació de referència, antecedents, context, origen i història...

Inclou la recopilació i elaboració de material gràfic i documental: transcripció de partitures, de les lletres cantades, coreografies, balls i escenificacions, dades de la imatgeria de referència i catalogació.

S'efectua un recull de fitxes identificadores dels grups participants.

v) Embalatge (packaging)

Es realitza un Pack unitari del disc CD i del suport paper, seguint el criteri de síntesi dels 2 formats per definir un producte indisoluble amb un disseny unitari.

Nom del "producte": "Sons de Santa Coloma de Gramenet"

vi) Relació de temes

1	Motivades (tradicional)	Grallers SCG
2	Ball dels Gegants Naus (Jordi Fàbregas)	Grallers SCG
3	Toc de campanes Església Major	Directe
4	Ajuntats colla (popular)	Orfeo Tanit
5	Cançó de la Font de l'Alzina (popular)	Orfeo Tanit
6	Santa Coloma prosopèia (popular)	Orfeo Tanit
7	La tío Pep (popular)	Poca Solfa
8	El xotis d'en Francesc (M. Manzano)	Poca Solfa
9	Galeig trabucaire	Colla de Trabucaires
10	Rondalla del cargo (anònim)	Txulapís
11	El 'coro' de la Vila (popular)	Txulapís
12	Variació Sardana del pubillatge (Jordi Paul)	Grallers SCG
13	Brandada de cavalls (anònim)	Grallers dels Castellers
14	Toc de castells (tradicional)	Grallers dels Castellers
15	El cavaller enamorat (J. Marien)	Orfeo Tanit
16	Caterina (anònim)	Txulapís
17	La floridella (vals tradicional)	Grallers SCG
18	Ball de Sant Fèrriol (popular)	Grallers SCG
19	Contradansa del tercer diumenge (M. Manzano)	Poca Solfa
20	El gall negre (popular)	Poca Solfa
21	Rítmes amb foc (anunci corelloc)	Diables
22	Funky batukero (popular)	Draconaires
23	Ball del Drac (F. Valles)	Grallers SCG
24	Samba do Carlinhos (popular)	Draconaires
25	Les 12 campanades a la plaça	Directe

vii) Crèdits

Projecte Sons de Santa Coloma:

- Concepte: Servei de Cultura de l'Ajuntament; Centre de Creació Musical Molinet; Albert Noguera; Jordi Olivé; David Marín
- Coordinació del projecte i part musical: Jordi Olivé
- Textos i part documental: Albert Noguera
- Estudi, enregistrament i masterització: CCM Molinet, Víctor Fernández, Marc Ferrando, Miguel A. Vero

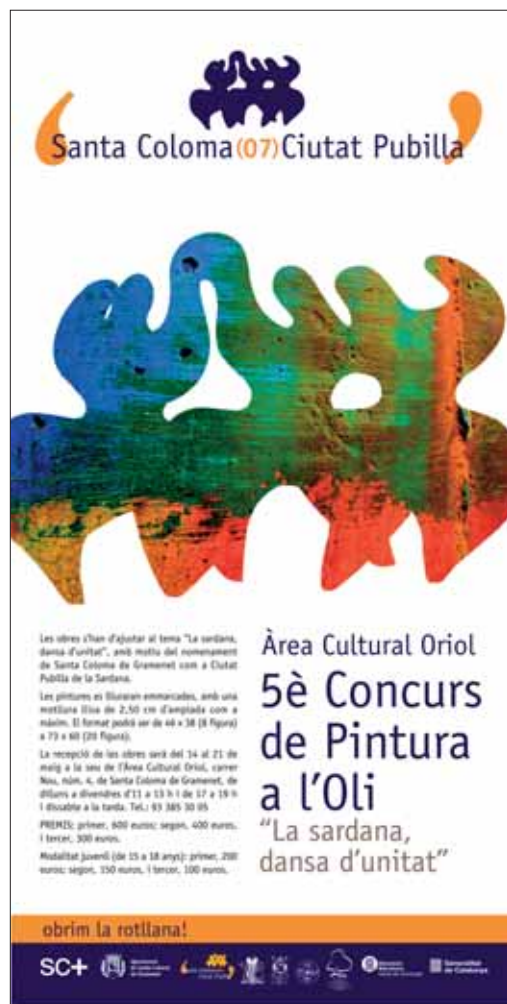
Cançó d'amor i de guerra

Cartell promocional de *Cançó d'amor i de guerra*, una producció local de l'obra lírica catalana més popular de tots els temps.

Cartell del concurs de pintura

Cartell del Concurs de Pintura d'homenatge a la sardana, organitzat per l'Àrea Cultural Oriol i amb el suport de la Comissió Organitzadora de Santa Coloma Ciutat Pubilla.

Santa Coloma Ciutat Pubilla de la Sardana

Papers del pubillatge, un projecte de la Comissió Organitzadora de Santa Coloma Ciutat Pubilla

Tinent d'alcalde, ponent de Cultura: Montserrat Olivés

Coordinació del projecte: Servei de Cultura

Textos: Patronat pro Aplec, Amics de la Sardana i Servei de Cultura

Fotografies: Manuel Reyes, Marta Solsona, Juanjo Marín, Núria Antonijoan, Museu Torre Balldovina i Servei de Premsa

Disseny i maquetació: Manuel Reyes i Jordi Abad

Edició i impressió: Ajuntament de Santa Coloma de Gramenet

DL: B-22824-2008

obrim la rotllana!

Santa Coloma(07)
Ciutat Pubilla

Ajuntament
de Santa Coloma
de Gramenet

Diputació
Barcelona
xarxa de municipis

Generalitat
de Catalunya

